

Eldreboelgen og pensjonsutfordringen

Slapp av – det ordner seg

eller gjør det ikke det?

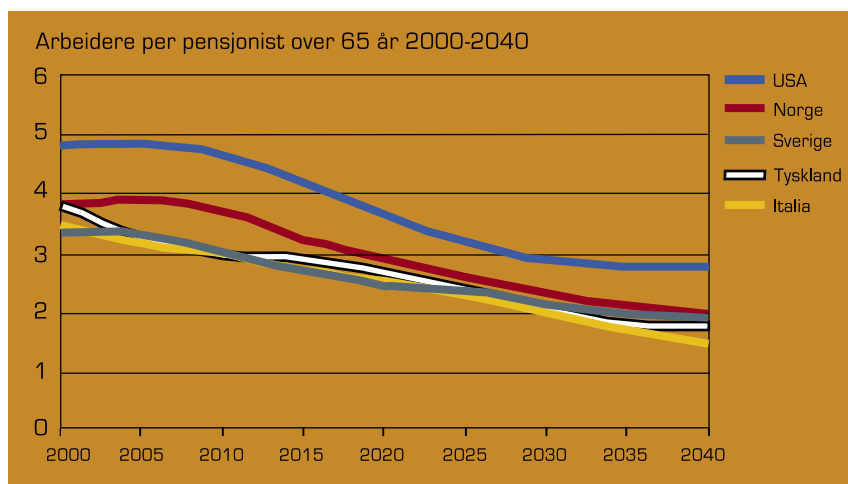
Eldrebølgen og pensjonsutfordringen

Spleiselag eller Svarteper?

I Norge dobles antallet personer over 65 år fra 625.000 i dag til over 1,2 millioner i 2040. Denne "eldrebølgen" vil innebære store samfunnsmessige kostnader. Likevel er det viktig å fokusere på det positive utgangspunktet med gode statsfinanser, en høyt utdannet befolkning og høy levestandard. Vi har muligheten til å ta tak i utfordringene i dag, justere kursen og dermed ivareta velferd og verdiskaping.

For å kunne gjennomføre de nødvendige politikkenndringene er det viktig at samfunnsaktørene, opinionen og politikerne våre er bevisste på sammenhengen mellom befolkningsutviklingen og dens økonomiske konsekvenser.

Fra 4 til 2 personer i arbeid per pensjonist i løpet av 35 år

Kilde: OECD/SSB

Det demografiske bildet i Norge er mer gunstig enn det europeiske. Norske kvinner føder flere barn enn sine europeiske søstre. Fødselsraten er 1,8 i Norge mot 1,5 for Europa.

Likevel vil befolkningstallet synke. Andelen yrkesaktive personer vil reduseres og det blir flere eldre som lever lengre. I dagens norske pensjonssystem blir det en sterk økning i pensjonsutgifter fra år 2010, grunnet flere pensjonister og høyere utbetalinger per pensjonist.

I tillegg må vi anta at antallet uførepensjonister vil øke når hele arbeidsstyrken eldes. Kostnadene ved "uførebølgen" er allerede betydelig og vil øke videre mot 2010 med mindre vi foretar oss noe.

Kostnadene til alders- og uførepensjoner vokser kraftig fremover

Land	2000	2020	2030	2040	2050
Hellas	12,6	15,4	19,6	23,8	24,8
Norge	9,2	13,6	16,4	18,7	19,6
Tyskland	11,8	12,6	15,5	16,6	16,9
Italia	13,8	14,8	15,7	15,7	14,1
EU15	10,4	11,5	13,0	13,6	13,3
Sverige	9,0	10,7	11,4	11,4	10,7

Kilde: Utgifter til alders- og uførepensjon i % av BNP, EU-tall, Norge: 2000=2002, Nasjonalbudsjettet 2004 (BNP-fastland)

Utfordringer

Norge har finansielle ressurser til å beholde og videreutvikle velferdsordningene i fremtiden, hvis vi velger langsiktige løsninger og fordeler byrdene mellom generasjonene på en rettferdig måte. Det krever at politikerne tar riktige beslutninger i dag på vegne av kommende generasjoner.

58 prosent tror **ikke** at dagens politikere evner å ta de upopulære beslutningene som er nødvendige for å sikre de offentlige pensjonsforpliktelsene i fremtiden.

Omnibus NorStat, november 2003

Generasjonsregnskapet, som Finansdepartementet utarbeider, beregner innstramningsbehovet som er nødvendig for å oppnå langsiktig balanse. Behovet økte med 20 milliarder kroner bare fra 2003 til budsjettet for 2004, på grunn av økte pensjonsutgifter, lavere oljeinntekter og større underskudd. Ubalansen i dag tilsvarer hele 70-95 milliarder kroner eller 6-7 prosent av BNP for fastlands-Norge.

Oljefondet har i dag en verdi på ca. 850 milliarder kroner. Det er viktig å merke seg at nåverdien av samlede pensjonsforpliktelser i folketrygden er på over 3700 milliarder kroner. Etter hvert som oljeinntektene reduseres, forsterkes ubalansen. Oljefondet kan derfor ikke løse problemene for oss.

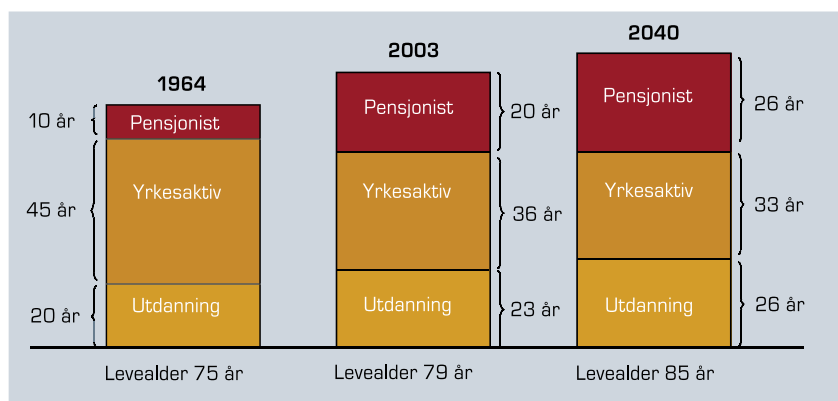

Folk tror 47 prosent av statens inntekter kommer fra olje- og gassvirksomheten. Fakta er omkring 20 prosent.

Omnibus NorStat, november 2003

Da folketrygdsystemet ble utformet på 1960-tallet var det mange unge, få gamle og befolkningen var yrkesaktiv størstedelen av livet. I dag kan vi forvente å leve mer enn halve livet utenfor arbeidslivet og uttaket av velferd i form av fritid, ferie og pensjonering er økende. Dagens pensjonssystem er ikke laget for å møte disse utfordringene! Vi må tilpasse systemet til virkeligheten vi lever i, og iverksette de gode, langsiktige tiltakene nå.

Det blir mye tid til golf, men mindre verdiskaping for samfunnet!

Kilde: SSB/NHO

– Det er grenser for hvor mange golfbaner og spennende reisemål man kan besøke som pensjonist. Nå var det på tide å bidra igjen.

Urban Bäckström, Tidligere svensk sentralbanksjef, nå tilbake i arbeidslivet.

Mangelen på arbeidskraft er på sikt like alvorlig som den finansielle utfordringen. Dagens pensjonister forsørgeres av fire personer mellom 20 og 65 år. Fremtidens pensjonister vil bare ha to yrkesaktive personer til å forsørge seg.

Det blir færre yngre yrkesaktive:

Ola Nordmann ble født i 1946, og fikk sønnen Finn i 1973.

I 2010 tar Ola ut pensjon. Han har 15 år igjen å leve, og forsørgeres av fire personer mellom 20 og 65 år.

I 2040 blir Finn pensjonist. Han har nærmere 20 år igjen å leve, men kun to personer til å forsørge seg.

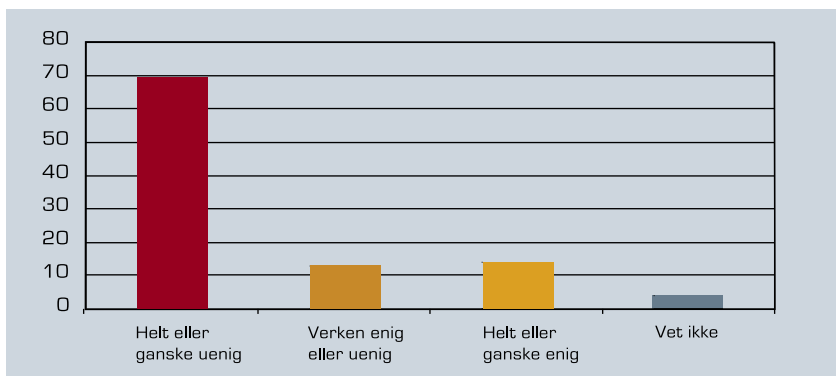
Å videreføre det siste tiårets utvikling er ikke bærekraftig over tid:

- ▶ Vi blir flere eldre og uføre.
- ▶ Vi lever lengre, og vil trolig pensjonere oss tidligere.
- ▶ Vi blir færre yrkesaktive, som skal forsørge flere pensjonister med høyere pensjoner.

Hva vil vi?

En undersøkelse Analysehuset AS har gjennomført for NHO, viser at folk flest verken ønsker økte skatter eller reduserte utbetalinger fra folketrygden. Det er mer støtte for å redusere på andre områder og stå lenger i arbeid for å sikre pensjonsutbetalingene.

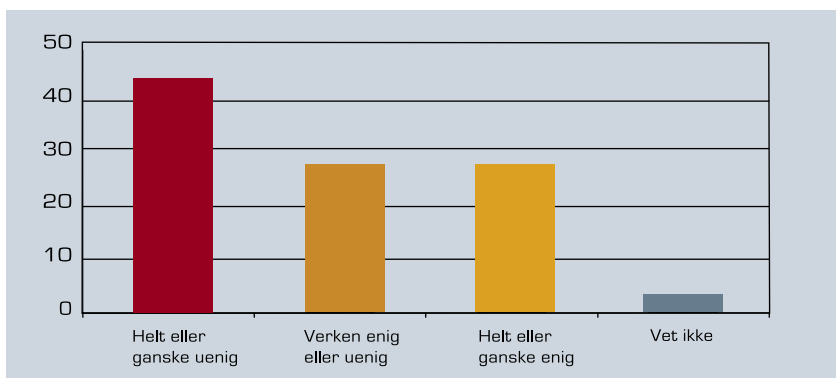
Vi må akseptere lavere utbetalinger fra folketrygden (svarprosent)

Kilde: Analysehuset AS, 2003

Vi må i fremtiden øke skattene for å dekke de økte pensjonsforpliktelsene (svarprosent)

Kilde: Analysehuset AS, 2003

49 prosent tror vi ikke kommer til å klare å opprettholde de kollektive velferdsordningene.

77 prosent mener vi har tid til å gjøre de grepene som må til i forhold til fremtidig arbeidskraft og trygdeordninger.

Omnibus NorStat, november 2003

Muligheter

Den endrede befolkningsstrukturen krever nye prioriteringer. Det norske samfunnet må takle utfordringene eldreboelgen fører med seg. Økt produktivitet og bedre teknologi vil hjelpe oss på veien. Men det er uansvarlig å tro at dette alene vil være nok. Møter vi ikke utfordringen vil situasjonen stille samfunnet overfor vanskelige dilemmaer. Det blir blant annet:

- ▶ betydelige skatteøkninger for etterfølgende generasjoner
- ▶ innstramning i andre velferdstilbud og offentlige utgifter for å opprettholde pensjonssystemet
- ▶ reduserte pensjonsytelser fra folketrygden

“Langsiktige beregninger viser at det til tross for oljeinntektene etter hvert vil bli nødvendig å redusere veksten i offentlige utgifter i forhold til det som isolert sett følger av befolkningsutviklingen. Alternativt må offentlig sektors inntekter økes betydelig.”

Nasjonalbudsjettet 2004

Viktige elementer i en langsiktig bærbar politikk vil være å

- ▶ gi den enkelte valgfrihet i forhold til pensjonsalder mellom 62 og 70 år, men belønne dem som står lenge i arbeid
- ▶ skape større sammenheng mellom individuelle inn- og utbetalinger i et reformert pensjons-system for å stimulere til økt arbeid
- ▶ dempe veksten i folketrygdens utgifter for å sikre forutsigbare og økonomisk bærekraftige ytelser i fremtiden
- ▶ etablere en innskuddsbasert del i folketrygden med privat forvaltning for å styrke privat eierskap i næringslivet
- ▶ tydeliggjøre statens pensjonsforpliktelser gjennom fondering for å sikre at disse ivaretas på lang sikt
- ▶ videreutvikle tiltak som reduserer sykefravær og uføretrygding
- ▶ åpne for større import av arbeidskraft for å dekke fremtidig arbeidskraftsbehov
- ▶ begrense veksten i offentlig sysselsetting og utgifter for å sikre balansert utvikling av verdiskaping og velferd

Næringslivets Hovedorganisasjon

Middelthuns gt. 27, P.b. 5250 Majorstuen, 0303 Oslo

Telefon: 23 08 80 00 Telefaks: 23 08 80 01

Internett: www.nho.no